

Таким образом, платформа IoT позволяет создавать новые цифровые услуги на основе возможного взаимодействия - благодаря приложениям интеллектуального интерфейса - между людьми, вещами и услугами.

Литература:

1. Konanahalli A, Oyedele L, Marinelli M, Selim G (2018) Большие данные: новая революция в секторе управления объектами Великобритании
2. Антон Юдин, (2020). 9 факторов, которые определяют будущее фасилити-менеджмента. <https://marketer.ua/facility-management/>
3. Интернет вещей. Прогнозы развития и возможности для фасилити сектора <https://shen.ua/ru/obzor-i-analitika-otrasli/ynترنت-veshhej-prognozy-razvytyya-y-vozmozhnosty-dlya-fasylyty-sektora/>
4. Как будет развиваться рынок интернета вещей в Казахстане в ближайшие 5 лет <https://forbes.kz/>

Садуахас Т.Т., 1 курс (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ)
Ғылыми жетекші – э.ғ.к., доцент Ержанова С.К.

ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ КАТЕГОРИЯ РЕТІНДЕГІ КЕДЕЙШІЛІКТІҢ БАҒАЛАУ КӨРСЕТКІШТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ТӨМЕНДЕТУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК ШАЛАРАЛАР

Үй шаруашылығының барлық мүшелерінің тамақ және басқа негізгі қажеттіліктерін қанағаттандыруға шаруашылық табыстарының жеткіліктілігін бағалау үшін жергілікті тұтыну құрылғыларына сәйкес келетін тауарлар мен қызмет көрсету «себеттері» жасакталады. Бұл себеттің жергілікті тұтыну бағаларына сай құны және белгіленген деңгейі бір адамның негізгі қажеттіліктерін қанағаттандыру есебі «кедейшілік шегі» деп аталады. Егер үй шаруашылығы мүшелерінің жан басына шаққандағы табысы кедейшілік деңгейінен төмен болса, онда ол үй шаруашылығы және оның мүшелері кедей болып танылады. Бірақ мұндай бағалаудың қорытындыларын тексеру оңай емес, тіпті олар бұрмаланған болуы мүмкін. Табыс деңгейі бойынша кедейлік өлшемдерінің бірқатар жетістіктері мен тежеулер бар екені аталып өтеді.

Табыс деңгейі бойынша кедейлік өлшемдерінің жетістіктері толық тоқталып өтетін болсам: ыңғайлы анықтау, нақтылық, ашық жариялылық, салыстырмалық.

Ыңғайлы анықтау. Бұл әдіс кедейшіліктің салыстырмалы түрдегі ыңғайлы анықтамасын алуға және кедейлер мен басқа тұрғын халықтың арасындағы нақты кедейшілік шегін ажыратуға, пайдалануға жағдай туғызады [1].

Үй шаруашылықтарына мұқият жүргізілген зерттеулер, табыстар деңгейімен және уақыт динамикасына сай өзгерістерді бағалау бойынша кедейлікті өлшеудің дәлме-дәл және жалпы тұтынатын құралы болып табылады.

Ашық жариялылық іріктеу негізінде жүргізілетін табыс деңгейі бойынша бағалау зерттеулері кедейшіліктің агрегрияланған өлшеуіштерін табуды жеңілдетеді, мысалы, елдің жалпы тұрғын халқы санындағы кедейлердің пайызы.

Табыс деңгейі бойынша кедейлік өлшемдерінің тежеулеріне толық тоқталып өтетін болсам: баға, үй шаруашылығы құрамы, мемлекеттік тауарлар мен қызмет көрсетулер.

Баға. Үй шаруашылықтарына жүргізілетін ірі зерттеулер өте қымбат тұрады. Сапалы зерттеулер жүргізу барысында көлемді қаражат ақпарат дәлдігін қамтамасыз етуге жұмсалады, өйткені өлшеудегі қателіктер барлық есепті оңай жоққа шығара алады.

Үй шаруашылығы құрамы. Зерттеулер барысында үй шаруашылығы туралы мәліметтер жеке тұлғалар үшін халықтың жан басына шаққандағы есептеулері өлшемдеріне көшіріледі, сондықтан жүргізілген шаралардың нәтижелері үй шаруашылықтары құрамына жіберілген жеңілдіктерге тәуелді болады және үй шаруашылығы деңгейінде жыныстық белгілер мен басқа да түрлі тәуелсіздіктерді ашып көрсетпейді.

Шаруашылық табыстарын өлшеушілер көбінесе мемлекеттік тауарлар мен қызмет көрсетулерді ескере бермейді, мысалы, қарапайым білім беру және алғашқы санитарлық көмек көрсету.

Салыстыру қиындықтары. Уақыт ағымына байланысты құралдар, анықтаулар немесе іріктеулер өзгерген жағдайда, салыстырулар күрделенеді және әлеуметтік қателіктерге ұрындыруы мүмкін.

Қатысушылық негізіндегі бағалаулар және тікелей бағалаулар.

Бұл екі шаралар да аймақ тұрғындарынан аталған әдістерді пайдалана отырып ақпарат жинауды көздейді. Бірінші шара тұрғын халықтың кең көлемде қатысуын талап етеді және біршама ұзақ мерзімге жоспарланады, оның негізгі мақсаты нысаналы топтың құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту болып табылады. Тікелей жедел бағалаулар белгіленген бағдарламаға байланысты өте қысқа мерзім ішінде, әдетте бір күндік барып шығу кезінде мәліметтер жинауды болжайды.

Бұл екі әдіс те ең кедей клиенттерге атаулы қызметтер көрсету мақсатында даму бағдарламаларында және қатысушылық негізінде жобалар даярлау барысында кеңінен қолданылады, бірақ біріншісінің де, екіншісінің де өз кемшіліктері бар. Зерттеулер қорытындыларының тұрғын халықты субъективті ой – түйіндеулеріне тәуелді болуына байланысты оларды тексеру оңай емес, оның сыртында, ел көлемінде бағдарламалар мен елді мекендер бойынша зерттеу қорытындыларын салыстыруда қиыншылықтар тудырады. Халықаралық салыстырулар жүргізу одан да қиынырақ. Осы әдістер арқасында бір ауылдағы ең кедейлердің үштен бірін анықтауға болады, бірақ аймақтың барлық барлық тұрғындары санынан бұл ең кедей үштен бірі тұратын жерді теңестіру аса қиын жағдай. Сауалнама алу субъектілерінің жауаптары кедейшілікті бағалау қорытындыларын пайда табу ниетінде бұрмалануы мүмкін, мысалы, қаржылық қызмет көрсетулерге қол жеткізу. Ең соңында, қатысушылық негізінде бағалау құрылымдық сауалнамаларды ғана пайдаланатын санақшылардан қымбатқа түсетін және табылуы қиынырақ білікті коммуникаторларды талап етеді.

Кедейшілік деңгейін төмендетуге бағытталған стратегияларды жүзеге асыру керектігі туындауда [2].

Кедейшілік деңгейін тиімді төмендету үшін маңызды алғышарттар болып мемлекеттік органдарының үйлестірілген күштері мен олардың арасында функцияларды қатаң тарату саналады.

Әдебиеттер

- 1 Дмитриева М.Ю. Проблема бедности и пути ее преодоления в регионе//file:///C:/Users/User/Downloads/problema-bednosti-i-puti-ee-preodoleniya-v-regione.pdf
- 2 Экономический рост, бедность и долгосрочные неблагоприятные факторы//<https://www.unicefrc.org/publications/pdf/russianmonitor03/Chapter1.pdf>

Сейпілова А.А., 2 курс (Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті)
Мырзақасымова Е.Н., 1 курс (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ)
Ғылыми жетекші – магистр, аға оқытушы Спанова Б.К.

ҚАЗАҚСТАНДА ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУІНІҢ ШАРТЫ РЕТІНДЕ АДАМ РЕСУРСТАРЫН ДАМУЫ ҚАЖЕТТІЛІГІ

Соңғы халықаралық зерттеулер (ББ, ХВҚ) өндіріс пен бизнестің дамуына күрделі тосқауыл болатын жұмыскерлердің біліктілік деңгейіндегі туындап жатқан мәселелерді дәлелдейді. Аталмыш мәселені жұмыс берушілердің 60%-ы дәлелдейді. Егер теорияның негізін салушылар (Г. Беккер, У. Боуэн, Л. Туроу, Т. Шульц) бастапқыда адами капитал ретінде тек адамның еңбекке деген қабілеттілігін арттыратын адамға салынатын инвестициялардың жиынтығын (білім мен кәсіпқойлық дағдылар) түсінсе, ал қазір Бүкіләлемдік банктің сарапшыларымен жасалған есептеулер оған келесілерді енгізеді: тұтыну шығындары – жанұялардың тамақтану, киім-кешек, тұрғын үй, білім, денсаулық сақтау, мәдениетке шығындары мен мемлекеттің аталмыш мақсаттарға шығындарын қамтиды. Осылайша, кең мағынада адами капитал — бұл экономикалық дамудың интенсивті өндіргіштік фактор, ол келесіні қамтиды: еңбек ресурстарының білімділік бөлігі, білім, интеллектуалды және басқарушылық еңбектің құрал-жабдығы, өмір сүру ортасы мен еңбектік іс-әрекет [1].

Халықаралық тәжірибеде ұлттық экономиканың бәсекеқабілеттілік деңгейі мен оның өсім потенциалын шынайы бейнелейтін көрсеткіш болып еңбек өнімділігінің деңгейі табылады. Сонымен қатар, уақыт өте келе қазақстандық экономика үшін еңбек өнімділігінің өсу мәселесі күшюде. Соңғы жылдардағы оң қарқынына қарамастан, өнімділік деңгейі бойынша Қазақстан елдің дамуы бойынша орташадан да артта қалуда. 2019 жылы ЖІӨ-ге қатысты есептелген (экономикадағы жұмысбастылар санына қатысты) еңбек өнімділігінің көрсеткіші Қазақстанда 22,6, Ресейде 33,4, Жапонияда 68,2, АҚШ-та 98,1-ды құрады. Отандық экономикада белгілі императивті құрайды, ол келесілерді қамтиды: қазіргі жағдайда өндіріс тиімділігінің басты көрсеткішінің өсімін бәсеңдететін салалық, технологиялық, ресурстық, қаржы-инвестициялық, аймақтық факторлар. Өнімділік бойынша